

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: Géraldine Giraudeau*

برگردان: رؤیا شریفیان

فرستنده: طاهر باختری

۰۴ اگست ۲۰۲۴

در اقیانوس آرام جنوبی چه می گذرد؟

ملت های جزیره‌ای با شعار «آرای ما، آوای ما، راه ما در پاسیفیک» چه می خواهند؟

اهمیت حوزه اقیانوس هند و آرام دائماً در حال افزایش است تا حدی که تبدیل به یک محور اجتناب‌ناپذیر سیاست خارجی بازیگرانی است که به دنبال زور آزمائی نفوذ و خشونت خود در این ناحیه هستند. فرانسه در سال ۲۰۱۹ از یک ستراتیژی دفاعی در حوزه اقیانوس هند و آرام برخوردار گشت که مبنای آن حضور در ۷ سرزمین از ۱۲ قلمرو فرا بحری خود بین اقیانوس هند و اقیانوس آرام بود. واشنگتن اعلام کرد تنها در طول سال ۲۰۲۳ برای تقویت حضور نظامی خود در فیلیپین، مذاکرات سه جانبه ای در مورد حوزه اقیانوس هند و آرام با توکیو و سئول برقرار کرده است ...

در گذشته های دور، جایی که تا چشم کار می‌کرد اقیانوس بود، رهبران ما کمتر به آنسوی جهان توجه داشتند. ظهور دشواری های اقتصادی و امنیتی جدید ناگهان داده‌ها را عوض کرد. حدود بیست سال است که طی نوعی تغییر در

روابط بین الملل با رویکرد به سویه بحری کره زمین، مفهوم منطقه «اقیانوس هند و آرام» مطرح یا بهتر است بگوئیم با معنای جدیدی دوباره ظاهر گشت.

نخست وزیر جاپان در سال ۲۰۰۷ در یک سخنرانی در پارلمان هند از آن استفاده کرد و پس از آن استرالیا، اندونزی و ایالات متحده امریکا در ستراتیژی دفاعی خود طی سالهای ۲۰۱۳-۲۰۱۷ این مفهوم را بکار بردند. فرانسه به نوبه خود در سال ۲۰۱۹ از یک ستراتیژی دفاعی در حوزه اقیانوس هند و آرام برخوردار گشت که مبنای آن حضور در ۷ سرزمین از ۱۲ قلمرو فرا بحری خود بین اقیانوس هند و اقیانوس آرام بود. از آن زمان به بعد اهمیت حوزه اقیانوس هند و آرام دائماً در حال افزایش است تا حدی که تبدیل به یک محور اجتنابناپذیر سیاست خارجی بازیگرانی است که به دنبال زور آزمائی نفوذ و خشونت خود در این ناحیه هستند (۱).

فراتر از افزایش بازدیدهای رسمی، واشنگتن اعلام کرد تنها در طول سال ۲۰۲۳ برای تقویت حضور نظامی خود در فیلیپین، مذاکرات سه جانبه ای در مورد حوزه اقیانوس هند و آرام با توکیو و سئول برقرار کرده است که حاصل آن امضای پیمان امنیتی با پاپوا گینه نو – در عکس العمل به قرارداد امنیتی امضاء شده بین چین و جزایر سلیمان در سال گذشته – می باشد. از اقدامات دیگر ایالات متحده می توان دایر کردن سفارتخانه در جزیره تونگا، باز گشائی پست دیپلماتیک در جزایر سلیمان و چشم انداز سفارتخانه های جدید در وانواتو و کریباتی را نام برد. از سوی دیگر رئیس جمهور امانوئل مکرون در سال ۲۰۲۳ به کالدونیای جدید، جزیره وانواتو، پاپوا گینه نو و همچنین به سریلانکا، بنگله دیش، هند، جاپان و چین سفر کرد. در دسامبر ۲۰۲۳ سفر وزیر امور خارجه وقت فرانسه، خانم کاترین کولونا به استرالیا جهت ترمیم روابط با کانبرا (پایتخت استرالیا) پس از فسخ قرارداد ساخت تحت البحری با شرکت فرانسوی Naval group از جانب استرالیا صورت گرفت. در عین حال فرانسه از تأسیس سفارتخانه در جزیره ساموا خبر داد (۲).

اگر چه این رقابت پدیده جدیدی در این منطقه است ولی نمایندگان جزایر اقیانوس آرام و به خصوص آنهایی که در مرکز محور ستراتیژیک مطرح شده قرار دارند، مدتهاست که سعی می کنند صدای خود را به مجامع بین المللی برسانند زیرا در صف اول آسیب ناشی از تغییرات اقلیمی قرار دارند. آنها نمی خواهند مانند نقل و نبات طعمه حرص و آز قدرت های بزرگ شوند بلکه بدرستی موجودیت آنها به عنوان ملت های جزیرئی که در معرض مخاطرات بی سابقه ای قرار گرفتند، مورد توجه قرار گیرد. پیامد های تغییرات اقلیمی که باعث جابه جایی ذخائر آبیان، اسیدی شدن آب اقیانوس ها، پدیده خشکسالی، تناوب پدیده های آب و هوایی حاد و بالا آمدن سطح آب اقیانوسها شده است، تهدیدات عمده برای امنیت این منطقه است و موجودیت آن به خطر افتاده است.

دولت های جزیرئی که سرزمین آنها کاملاً از ترکیبات مرجانی تشکیل شده اند ارتفاع چندانی از سطح بحر ندارند و به صورت نوارهای باریکی هستند که هیچ گونه نقطه مرتفعی برای پناه گرفتن ندارند. به غیر از جزایر مالدیو، بقیه این جزایر در منطقه اقیانوسیه قرار دارند مانند جزیره کریباتی، جزایر مارشال، تووالو، توکلائو و مجمع الجزایر خود مختار نیوزیلند. این سرزمینها احتمالاً قبل از غوطه ور شدن، غیر قابل سکونت خواهند شد. خاک دولتهای دیگری که در خطر محو شدن نیستند، دستخوش تغییرات اساسی شده است. جمعیت سرزمین هایی که بدان اشاره شد، از درجه یکسانی از امنیت و دسترسی به امکان جابه جایی برخوردار نیستند.

ساکنین جزایر اقیانوس آرام، با توجه به کشوری که تبعه آن محسوب می شوند، می توانند (یا نه)، با رضایت یا به جبر – بدون این که این پاسخ قابل قبولی به بحران اقلیمی باشد – به سرزمین مطمئن تری تبعید شده و در آنجا مستقر شده و به کار مشغول شوند. این بخش از جهان، با توجه به تاریخش، مانند یک آزمایشگاه قضائی است که انواع مختلف

وضعیت‌های قانون اساسی را در خود متمرکز کرده است. کشور هائی که در موج دیر هنگام استعمار زدائی به استقلال دست یافتند (مانند وانواتو و فیجی) در کنار سرزمین‌های *infra étatiques* (مانند قلمرو های فرا بحری امریکا و فرانسه) هستند. در عین حال ما شاهد فرم مبتکرانه ای از توافقات مذاکرات به نام «ارتباط آزاد» هستیم. اتباع میکرونزی، جزایر مارشال و پالائوس، در چهار چوب توافقات با امریکا مجاز هستند در خاک امریکا مستقر شوند و کار کنند. اتباع جزایر کوک، جزیره نیوو وابسته به نیوزیلند هستند و شهروندان نیوزیلندی محسوب می شوند. جمعیت جزایر دیگر فقط می‌توانند روی اخذ ویزا حساب کنند، روش سفیخانه ای که توسط کامبرا (پایتخت استرالیا) و ویلینگتون (پایتخت نیوزیلند) بنا شده و مانند لاتاری عمل می کند.

اما در اقیانوس آرام رقابت برای اعمال نفوذ و بحران اقلیمی به هم گره خورده است و یکی بدون دیگری فابل فهم نیست. تغییرات اقلیمی یک عامل بی ثباتی فزاینده است که حتی زمینه‌های نظامی (۳) را می‌تواند دگرگون کند ولی در عین حال یک فرصت برای اعمال نفوذ بیشتر است. چین با استفاده ابزاری از این مشکل قدم درستی برداشت زیرا زمانی که این منطقه در چرخه رقابت نبود، در سال ۲۰۰۶ بعد از گرد همائی چین - پاسیفیک مقامات چینی کمک برای مقابله با بلایای طبیعی را افزایش دادند. سرمایه‌گذاری گسترده چین در زمینه منابع طبیعی و زیر ساختهای این ناحیه در طول سالها افزایش یافت و فقط در دوران اخیر است که رشد نکرده. این ستراتیژی ثمر بخش بود (۴) و از زمان تغییر جهت جزایر سلیمان و کیبائی در سال ۲۰۱۹ و ناورو در سال ۲۰۲۴، فقط سه کشور منطقه با تایوان رابطه دارند. البته چین انتخابات جزیره توالو را هم با دقت دنبال می کند. رقبای بیجینگ با تقویت جنبه مقابله با بحران اقلیمی که توافق عمومی بر سر آن وجود دارد، آن را بخشی از ستراتیژی «محور هند و آرام» (Indo-Pacific) خود کرده اند. جو بابین در اجلاس ایالات متحده امریکا - کشور های جزیره ئی اقیانوس آرام در سال ۲۰۲۲ خبر از یک کمک ۸۱۰ میلیون دلاری داد.

در بین این اتحاد های مختلف، امضای معاهده بین استرالیا و توالو در نومبر ۲۰۲۳ ارزشی نمادین دارد. اتحاد فالپیلی (FALEPILI) اولین کنوانسیون دوجانبه در زمینه « جابه جائی جمعیت به دلیل تغییرات اقلیمی» است. تفاهم نامه ۸ مه ۲۰۲۴ اسکان دهی تدریجی جمعیت مجمع الجزایر پولینزی به قرار صدور ۲۸۰ مجوز اقامت در سال را پیش‌بینی می کند (۵). طبق اتحاد فالپیلی که به زبان توالو به معنای همسایه خیر خواه است، در صورت بروز بلایای طبیعی، کمک‌های اساسی برای سازگاری جمعیت این جزیره با محیط جدید در نظر گرفته شده است. با وجود این، کانبرا (استرالیا) در مورد گازهای گلخانه ئی هیچ تعهدی را نمی‌پذیرد و در واقع از یک امتیاز ستراتیژیک نیز برخوردار شده است. ماده ۴ این متن به استرالیا حق وتو در مورد هر گونه توافقی که جزیره توالو قصد انجام آن را دارد، به خصوص توافق با چین را می دهد.

آیا دولت توالو حق انتخاب دارد؟ این ملت حاکم و مستقل یک راه نجات عملی را انتخاب کرده که آشکارا نا متعادل است دولتهائی که خود عامل اصلی تغییرات جوی هستند، حال در نقش ناجی ظاهر شده‌اند در حالی که کمتر از ۰،۰۳٪ از مجموع گاز کربنیک تولید شده متعلق به جزایر اقیانوس آرام است (۶). چنین توافقی که دولتهای جزیره ئی را مجبور به تعیین جبهه می کند این پرسش را به میان می‌آورد که نیات دراز مدت قدرتهای همجوار قاره آبی چیست. در پس این فوریت‌های اقلیمی پرسش های سیاسی و حقوقی جدیدی مطرح می‌شود مانند بقای مجازی دولتهائی که جمعیت آن نقل مکان کرده‌اند و سرزمینهایشان غوطه ور شده است. برای مثال این حوزه های آبی که در حال حاضر تحت قوانین این دولتها هستند و حقوق بین الملل هم آن را به رسمیت شناخته است، چه خواهد شد؟ در صورت تحقق بدترین سناریو برای جزیره توالو، در نهایت چه کسی ۷۵۶ هزار کیلومتر مربع حوزه آبی را کنترل خواهد کرد (۲۹۰۰۰)؟

برابر مساحت زمین آن)، جایی که در حال حاضر از حقوق حاکمیتی کشف و بهره برداری منابع برخوردار است. چه اتفاقی برای سایر کشور هائی که در شرایط مشابه قرار دارند خواهد افتاد؟ بدون گمانه زنی زیاد، با توجه به تبیین توافقاتی مانند اتحاد فالپیلی، خیلی هم عجیب نیست که در آینده همان کسانی که مسبب این تغییرات اقلیمی بودند، از مزئیهای از بین رفتن این کشور ها که خودشان در نابودی آنها سهم بودند، بهره ببرند.

مردمان ناحیه اقیانوس آرام تسلیم نمی‌شوند. نمایندگان آنها سعی می‌کنند در حد امکان از این رقابت ژئوپلیتیک پر تشنج حداکثر بهره برداری را انجام دهند. با وجودی که اتحاد کشور های این منطقه سست و متزلزل است و باید موانع قابل ملاحظه ای از سر راه برداشته شود ولی همکاری جزایر اقیانوس آرام در کادر سازمانی به نام FIP (Forum des îles pacifiques)، صورت می‌گیرد که اصلی‌ترین سازمان منطقه اقیانوسیه است و پولیزوی فرانسه و کالدونیای جدید نیز، همانند سایر کشور ها عضو آن هستند (و به دلیل صلاحیت بین‌المللی آنها) حضورشان موجب تقویت FIP شده است. این سازمان صدای رسای حکومت‌های محلی از طریق بیانیه های مختلف مانند بیانیه اگست ۲۰۲۱ در مورد صیانت از مناطق بحری علی‌رغم بالا آمدن سطح ابحار است (۷). مبارزه آنها برای اجرای « عدالت اقلیمی» گسترش یافته است. در این بین، جزیره وانواتو ابتکار عمل را به دست گرفت و در باره تعهدات کشور ها در مورد تغییرات اقلیمی درخواست نظر مشورتی از دیوان بین‌المللی دادگستری کرد. این درخواست از پشتیبانی منطقه ئی چشمگیری برخوردار شد و در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مارچ ۲۰۲۳ با اجماع عمومی تصویب شد.

این تغییر نگرش همراه با تغییر در گفتمان بود. رد کردن نظراتی که خارج از فضای هند و آرام ساخته و پرداخته شده، فاصله گرفتن از روایت استرالیایی و نیوزیلندی در مورد « خانواده پاسیفیک» یا « همسایه خوب» با مضامین پدر سالارانه (۸)، نشان از آگاهی کشور جزیره ها از خطراتی است که آنها را تهدید می‌کند. دولتهائی که در عین حالی که واقع‌گرا هستند بخوبی می‌دانند که حل مشکلات، منابع عظیم اقتصادی را طلب می‌کند. اما همچنین به طور مشروع، در انتظار به رسمیت شناخته شدن و برقراری عدالت هستند. ملتتهائی که اساساً نمی‌پذیرند که درگیر جنگی شوند که جنگ آنها نیست. گسترش ستراتیژی « پاسیفیک آبی» در درون سازمان FIP در راستای همین نگرش است. شعار آخرین گرد همائی رهبران FIP چنین است: « آرای ما، آوای ما، راه ما در پاسیفیک».

مراجع:

۱- Rory Medcalf, « L'Indo-Pacifique aux couleurs de la Chine », Politique étrangère, Paris, automne 2019. Cf. aussi « Stratégie française en Indopacifique », ۲۰۱۹, www.defense.gouv.fr

۲- Lire Philippe Leymarie, « Crise des sous-marins : Paris toujours groggy », Défense en ligne, Les blogs du Diplo, 14 octobre 2021.

۳- Anastasia Kapetas, « China, climate and conflict in the IndoPacific », Australian Policy Institute, 2023, www.aspi.org.au

۴- Lowy Institute, « Pacific Aid Map », <https://pacificaidmap.lowyinstitute.org>. Cf. aussi Denghua Zhang, « Assessing China's Climate Change Aid to the Pacific », Australian National University, 2020, <https://openresearch-repository.anu.edu.au>

۵- « Explanatory memorandum – Falepili Union between Tuvalu and Australia », ministère australien des affaires étrangères et du commerce, www.dfat.gov.au

٢- « SPREP competes in the Climate Change “Race Against Time », Secretariat of the Pacific Regional Environment Programme, 7 octobre 2015, www.sprep.org

٣- FIP, « Declaration on preserving maritime zones in the face of climate change-related sea-level rise », ٢ août 2021.

٤- Élise Barendon, « De l’usage stratégique des récits en Océanie : quand famille et politique étrangère ne font plus bon ménage », ١٣ mars 2024, <https://lerubicon.org>

* - استاد رشته حقوق عمومی در دانشگاه پاریس ساکله

منبع: لوموند دیپلماتیک